

СТАНОВИЩЕ

От проф. Стоянка Цвяткова Желева-Попова, д.м.

Член на научно жури съгласно заповед на Ректора на Медицински университет -Варна № Р-109-312 /01.06.2018г., определена да изготви становище съгласно заповед № Р-109-425 /13.07.2018г.

Относно: обявен конкурс за заемане на академична длъжност “доцент” в област на висшето образование 7. „Здравеопазване и спорт“, професионално направление 7.5. Обществено здраве и научна специалност „Управление на здравните грижи“ за нуждите на Катедра „Здравни грижи“, към Факултет „Обществено здравеопазване“ на Медицински университет - Варна, обявен в Държавен вестник, бр.36 от 27.04.2018 г.

В настоящия конкурс участва един кандидат – гл. ас. Мариана Николова Димитрова, доктор. Кандидатката е представила в срок всички необходими документи за конкурса, предвидени в Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника към него и Правилника за развитие на академичния състав в МУ-Варна. Всички представени материали са прецизно описани и оформени.

Биографични данни и кариерно развитие на кандидатката

Гл. ас. Мариана Николова Димитрова е родена на 28.11.1959г. в гр. Рудозем.

През 1979г. завършва специалност „Медицинска сестра“, в ПМИ гр. Смолян. Надгражда ОКС „бакалавър“ по специалност “Здравни грижи“ (2005г.) и магистърска степен по „Управление на здравните грижи“ (2007г.) в Медицински университет - София.

В периода 1979-2001г. работи като медицинска сестра последователно в Окръжна болница гр. Смолян, Междуокръжен център по трансфузионна хематология гр. Варна и МБАЛ „Св. Анна“ гр. Варна. От 2001г. е старша мед. сестра на отделение по анестезиология и интензивно лечение на МБАЛ „Св. Анна“-Варна, а от 2004г. е главна мед. сестра на същата болница и на СБАГАЛ „Майчин дом“ ЕООД гр. Варна. От 2011г. започва академичната ѝ кариера като асистент и гл. асистент в катедра Здрави грижи на МУ-Варна. След успешна защита на дисертационен труд на тема „Причини за текучество на медицинските сестри в сектори с висока интензивност на работа“ придобива ОНС “Доктор” по научната специалност Управление на здравните грижи.

Николова показва непрекъснат стремеж към повишаване на професионалната си квалификация. Има придобита специалност по „Първични здравни грижи“ от 2015г. Участвала е в над 50 различни форми на продължаващо професионално обучение - квалификационни курсове, семинари и конференции с клинична и управленческа насоченост.

Членува в Европейската асоциация по обществено здраве (EUPHA), БАОЗ, БАПЗГ.

Ползва английски и руски език.

Общо описание на представените материали по конкурса

Гл. ас. Мариана Николова участва в настоящия конкурс с 42 заглавия на научни трудове.

Разпределението в наукометричен аспект на разглежданите позиции е както следва:

Автореферат на дисертационен труд „Причини за текучество на медицинските сестри в сектори с висока интензивност на работа” за присъждане на образователна и научна степен „Доктор”, МУ-Варна, 2016.

Самостоятелен монографичен труд „Акценти в организацията и управлението на здравните грижи”, МУ- Варна, 2018, с. 121. ISBN 978-619-221-177-6

Публикации в периодични издания	- 17
В т.ч. в чужбина	- 1
Публикации в рецензирани сборници	- 20
В т.ч. в чужбина	- 5
Учебници	- 2
Учебни помагала	- 1
<u>Общо пълнотекстови публикации</u>	<u>- 42</u>

Научните трудове на Мариана Николова са отпечатани в наши реферирани и специализирани списания: Здравни грижи, Scripta Scientifica Salutis Publicae, Варненски медицински форум, Здравна икономика и мениджмънт.

Гл. ас. Мариана Николова е самостоятелен и първи автор в 50%, от публикациите, втори в 24%, трети и следващ автор в 26%, което показва нейната водеща приносна роля в представената научна продукция.

Представена е справка за издирени 20 цитирания на нейни трудове в чужди бази данни.

Научната активност на Мариана Николова се изразява в участия в многобройни научни форуми (29), вкл. 5 представени доклада в чужбина. Всички изнесени доклади в последствие са публикувани. Има регистриран научен профил в Google Scholar (Справка на университетска библиотека, МУ-Варна). Участва в два образователни проекта „Студентски практики (2013-2014г.) и (2017-2018г.) като академичен наставник.

Оценка на научно-изследователската и научно - приложната дейност на кандидатката

Научните изследвания на гл. ас. Николова са насочени основно към сериозни и актуални проблеми на сестринската теория, практика и образование, като научните и практико-приложни приноси могат да бъдат очертани в следните основни тематични направления:

- 1. Организационни и управленски аспекти на здравните грижи** (1, 2, 10, 11, 13, 14, 17, 18, 21, 36, 37, 38, 40, 41, 42, 12, 19, 20, 28, 29, 30, 32, 35). Това е приоритетна тема в изследователската дейност на кандидатката. Към това направление отнасям и монографичния труд на гл. ас. Мариана Николова

„Акценти в организацията и управлението на здравните грижи”, който е част от поредица публикации на кандидатката посветени на различни аспекти от мениджмънта на здравните грижи. В условията на прогресиращ недостиг на медицински сестри постигането на ефективен мениджмънт на тази ключова категория персонал, организацията на техния труд, на материалните ресурси и условията на труд е значима и актуална тема. Обосновава се необходимостта на медицинската сестра от теоретични познания и практически умения в областта на мениджмънта, като неотменна част от ежедневната им дейност. Изяснява се ролята на медицинската сестра като лидер, администратор, комуникатор, учител, изследовател. Теоретичен и приложен принос е изследване влиянието на различни фактори върху ефективността и безопасността на сестринската практика. С приносен характер са проучванията върху работоспособността, умората и натовареността на медицинските сестри, стреса на работното място; предложенията за преодоляване на негативните фактори, стресоустойчивост. С научно-приложен принос са изследванията върху значението на информираното съгласие за спазване на правата на пациентите и ролята на медицинската сестра в този процес.

2. **Текучество при медицинските сестри (обект на поредица от публикации (2, 15, 22, 25, 31, 37)** Теоретичен принос има подробното изследване на професионалните и лични фактори, влияещи върху текущото; проучените нагласи сред медицинските сестри за промяна в местоработата, практикуване в чужбина и отказ от професията. С научно-практичен принос за привличане и задържане на висококвалифициран персонал са разработеният модел за коригираща политика за управление на текущото на специалистите по здравни грижи, включващ комплекс от административно-правни, образователни, финансови и организационни дейности; предложеният Модел на професионално мениджърско управление; формулираните предложения и препоръки към съответните институции за справяне с този много актуален проблем.
3. **Обучение на професионалистите по здравни грижи 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 16, 23, 24, 26, 27, 33, 39,41)** Изследванията в това направление са принос към анализ на мотивите за професионална ориентация и нагласите за професионална реализация на студентите в контекста на недостигът на медицински сестри; към усъвършенстване на образователния процес чрез самооценката на студенти и медицински сестри относно теоретичната и практическата им подготовка; към справяне със стреса при студентите, за усъвършенстване на преддипломния стаж и др.
4. **Вариа.** Тук могат да бъдат отнесени 3 публикации върху влиянието на съвременния начин на живот върху здравето (29), специфични особености на общуването при възрастните хора (30), трансплантационни проблеми на пациенти на хемодиализно лечение (35). Те са показателни и за способността на Мариана Николова да работи в екип и дава своя специфичен принос към изследваните теми.

При представяне на научната продукция на гл. ас. Мариана Николова **заслужава да се отбележи**, че проучванията се съпътстват от необходимата литературна справка, показваща добра осведоменост, базирани на прецизна методика, съпътствани от задълбочени обсъждания.

Оценка на педагогическата подготовка и дейност на кандидатката

Гл. ас. Мариана Николова има над 38г. общ трудов стаж, от които над 7 години педагогически като асистент и главен асистент. Води занятия по 10 дисциплини свързани с различни аспекти на Сестрински грижи и Клинична практика със студенти от специалност „медицинска сестра“. Годишната аудиторна натовареност с упражнения, учебна практика, преддипломен стаж е между 690 и 928 учебни часа през последните 5 години, с което и надхвърля приетия норматив. През учебната 2017-18г. участва и в лекционното обучение с 15 часа лекции.

Кандидатката е уважаван и обичан преподавател, посвещаващ много време и на извънаудиторна дейност със студенти, включително и като методичен ръководител на 5 студентски научни разработки.

Участва в разработка и актуализация на учебни програми.

Обща оценка за съответствието на кандидата спрямо задължителните условия и наукометрични показатели, заложи в Правилника за РАС на МУ-Варна.

Научната продукция на гл. ас. Мариана Николова отговаря на наукометричните критерии за заемане на академичната длъжност “доцент” посочени в ЗРАСРБ и Правилника за развитие на научния състав в МУ- Варна. Кандидатката се представя с достатъчно по количество качествени научни трудове, със сериозна и актуална тематика, с теоретични и практически приноси за обогатяване теорията и практиката на сестринството и усъвършенстване на сестринското образование. Тя е утвърден и уважаван преподавател в областта на здравните грижи.

По мои лични впечатления, Мариана Николова е изграден специалист, изследовател и преподавател в областта на здравните грижи, отличава се с отговорност, работоспособност, етични колегиални отношения, потенциал за научно развитие, ползва се с авторитет сред колеги и студенти. Участва много активно в многостранната дейност на катедрата по здравни грижи.

Заключение. Гл. ас. Мариана Николова е утвърден специалист с натрупан преподавателски, изследователски и организационен опит. Въз основа на положителната оценка на представената научна продукция и учебно-преподавателската дейност намирам за основателно да **предложа гл. ас. Мариана Николова Димитрова, доктор, да заеме академичната длъжност „доцент“ по научната специалност „Управление на здравните грижи“ за нуждите на Катедрата по здравни грижи при Факултет „Обществено здравеопазване“ на Медицински университет- Варна.**

Дата: 26.07.2018г.

ЧЛЕН НА НАУЧНОТО ЖУРИ:

/проф. Ст. Попова,д.м./

